

دارو درمانی تبخال ساده

دکتر فریدون سیامک نژاد

خورشید (Sun blisters) نیز به تبخال ساده اطلاق می‌شود. شروع تبخال دارای خصوصیات ویژه‌ای است، به اینصورت که ۲۴ ساعت قبل از ظهور هر نشانه‌ای، محل آلودگی یا اطراف لب‌ها شروع به سوزش و خارش می‌کند. سپس قرمزی آشکار شده که سریعاً بشکل تاول‌های آبدار دردناک و توام با سوزش در می‌آید. این تاول‌ها خیلی زود ترکیده و بشکل زخمهای مرطوب در می‌آیند. زخمها سپس خشک شده، لایه‌ای که روی آن بسته است، می‌افتد و محل آن پس از ۷ روز التیام می‌یابد. دوره کامل بیماری از شروع تا التیام کامل بین ۱۰ تا ۲۰ روز طول می‌کشد.

ابتلا، به تبخال باعث می‌شود که ویروس هرپس برای همیشه در بدن باقی بماند.

درمان تبخال مشکل بوده، حتی درمان با ضد ویروس‌های سیستمیک نیز خیلی موثر نیست. در عین حال دو داروی موضعی OTC، یعنی کرم آسیکلوویر ۵ درصد، و محلول پوویدون آیوداین

تبخال معمولی لب (cold sore) یک عفونت عود کننده است که بوسیله هرپس و ویروس ساده نوع یک (HSV - 1) در اطراف لبها و دهان ایجاد می‌شود. این عفونت بسیار شایع بوده و حدود ۸۰ درصد جمعیت انگلیس بدون این که نشانه‌ای از بیماری داشته باشند، ناقل ویروس آن هستند. ضمناً ۲۰ تا ۲۵ درصد از افراد فوق (۸ میلیون جمعیت انگلیس) به‌طور متوسط از دو علامت بروز آن در سال رنج می‌برند. در فرد مبتلا، ابتلاء به بیماری باعث می‌شود که ویروس هرپس برای همیشه در بدن باقی بماند. ابتلا به تبخال با یک حمله ویروسی آغاز شده و سپس ویروس به گانگلیون‌های عصب سه قلو و اعصاب Lumbo - Sacral عقب نشسته و به شکل نهفته باقی می‌ماند، تا این که یکی از چند عامل محرک فعال سازی ویروس و یا کاهش ایمنی بدن اجازه عود مجدد بیماری را بدهد. تبخال ساده غالباً همراه با سرماخوردگی (common cold) ایجاد می‌شود و نام Cold Sore نیز به همین دلیل به آن اطلاق می‌شود. قرار گرفتن زیاد در معرض تابش خورشید نیز می‌تواند موجب تبخال ساده باشد، به همین دلیل نامهای ساده‌ای از جمله تاول

۱۰ درصد برای درمان تبخال ساده وجود دارد. البته ترکیبات آنتی سبتیک، قابض و بی حس کننده‌های موضعی نیز برای التیام علایم بیماری به صورت OTC در دسترس بیماران می‌باشد.

آسیکلوویر

آسیکلوویر اولین داروی ضد ویروس بود که بشکل گسترده‌ای علیه ویروس تبخال ساده (HSV) نوع یک و دو، همچنین ویروس واریسلانزoster (Varicella - Zoster virus) به کار رفت. ملح سدیم آن با وزن ملکولی ۲۴۷، محلول در آب بوده و ۱۰۰ میلی‌گرم در میلی لیتر آن بشکل انفوزیون وریدی مصرف می‌شود.

طرز اثر

آسیکلوویر آنالوگ صنایعی گوانین است. این دارو بر روی ویروس‌هایی موثر است که تولید تیمیدین کیناز (Thymidine kinase) می‌کنند، و 1 - HSV از جمله این ویروس‌ها می‌باشد.

شروع تبخال دارای خصوصیات ویژه‌ای است، به این صورت که ۲۴ ساعت قبل از ظهور هر نشانه‌ای، محل آلودگی یا اطراف لب‌ها شروع به سوزش و خارش می‌کند.

آسیکلوویر در مجاورت تیمیدین کیناز موجود در سلول‌های آلوده به ویروس تبدیل به آسیکلوویر فسفات شده، سپس بوسیله آنزیم‌های سلولی به آسیکلوویرتری فسفات

تبدیل می‌گردد. آسیکلوویرتری فسفات، به جای دیاوکسی گوانوزین‌تری فسفات (Deoxyguanosine triphosphate) که برای سنتز DNA ویروس لازم است، بوسیله پلی مرز DNA مخصوص ویروس در DNA ویروس جاسازی می‌شود و مانع فعالیت آن می‌گردد.

آسیکلوویر، همچنین پلی مرز DNA مخصوص ویروس را نیز از طریق عفل به دام انداختن زیر مایه (سوبسترا) آن مهار می‌کند.

اثر دارو و چگونگی مصرف آن

تولید کنندگان پیشنهاد می‌کنند که استفاده از کرم آسیکلوویر برای پیشگیری از تبخال، باید بمحض شروع پیش آگهی بیماری صورت گرفته، و تا توقف کامل بیماری یا تخفیف حملات جدی آن ادامه یابد. کرم آسیکلوویر پنج بار در روز، یعنی هر چهار ساعت یکبار مصرف می‌شود. از مصرف آن در نیمه شب باید خودداری کرده، و درمان بمدت پنج روز ادامه یابد. چنانچه بیماری در طول این مدت بهبود نیافت، درمان می‌تواند به مدت پنج روز دیگر ادامه یابد. چنانچه بیماری بعد از سه هفته بهبود نیافت، بیمار باید به پزشک مراجعه کند.

اگر چه مدارک محدودی در مورد اثر بخشی آسیکلوویر در درمان تبخال وجود دارد، لیکن بعضی از اطباء معتقدند که احتمالاً آسیکلوویر دارای اثرات بسیار کمی در بهبود تبخال دارد. اغلب کارآزمایی‌های بالینی نشاندهنده این نکته است که تاثیر آسیکلوویر در کاهش درد یا خراش ناشی از پیش آگهی تبخال مساوی یا کمی بیشتر از دارونما (placebo) است. این آزمایش‌ها همچنین نشان داده‌اند که چنانچه آسیکلوویر بعد

سوزش و تیر کشیدن زودگذر ایجاد شود. همچنین در تعداد کمی از بیماران، تورم، خارش، خشکی ملایم و پوسته پوسته شدن محل زخمها دیده شده است. بایستی مراقب بود که کرم آسیکلوویر وارد دهان یا داخل چشم نشود، زیرا باعث تحریک مخاط خواهد شد. بیمارانی که مبتلا

تولید کنندگان پیشنهاد می‌کنند که استفاده از کرم آسیکلوویر برای پیشگیری از تبخال، باید بمحض شروع پیش آگهی بیماری یا صورت گرفته، و تا توقف کامل بیماری یا تخفیف حملات جدی آن ادامه یابد.

به تبخال هستند، نباید دستهای خود را به چشمها بمالند، زیرا انتقال ویروس باعث ایجاد التهاب قرنیه هرپسی شده که عفونتی جدی بوده و می‌تواند تهدید کننده بینایی باشد. مصرف کرم آسیکلوویر در بچه‌ها و زنان باردار بلامانع است. تنها کسانی که به داروهای ضد ویروس یا پروپیلن گلیکول حامل دارو حساسیت بالایی دارند، نباید کرم آسیکلوویر مصرف کنند.

پویدون آیوداین

این دارو به اشکال محلول ده درصد جهت ضد عفونی، محلول یک درصد به عنوان دهان شویه، کرم پنج درصد برای التیام زخمها و دوش واژینال وجود دارد.

طرز عمل و مصرف

پویدون آیوداین عبارت از ترکیب حامل ید

از ظهور تبخال مصرف شود، در کاهش دوران عفونت یا بی‌اثر است، یا تاثیر بسیار کمی دارد. در یک کار آزمایی، آسیکلوویر در مقایسه با گروهی که دارو نما مصرف کرده‌اند، باعث شده است که آسیب از مرحله قرمز شدن محل، آن‌هم در معدودی از افراد فراتر نرود. آزمایش دیگری نیز نشان داده است که مصرف کرم آسیکلوویر تاثیر بیشتری از دارو نما نداشته، در عین این‌که مصرف هر دو آنها در کاهش سیر بیماری، بهتر از عدم مصرف آنها بوده است. پیشنهاد شده است که مصرف کرم آسیکلوویر ممکن است زمان حمله بعدی بیماری را از طریق کاهش فعالیت ویروس باقی مانده در گره‌های عصبی، طولانی کند، اگرچه گواهی بر یافته‌های بالینی در این زمینه وجود ندارد.

کرم آسیکلوویر هیچ تاثیری در پیشگیری از عود مجدد تبخال ناشی از تابش اشعه ماوراء بنفش (تابش خورشید)، که یکی از شایع‌ترین عوامل موجد بیماری می‌باشد، ندارد. در صورتیکه کرم‌های غربالگر آفتاب که فاکتورهای

درمان تبخال مشکل بوده، حتی درمان با ضد ویروس‌های سیستمیک نیز خیلی موثر نیست.

محافظة کننده بالایی در برابر تابش خورشید داشتند، در این مورد بسیار موثر بودند.

عوارض جانبی و احتیاطها

در اثر استعمال کرم آسیکلوویر ممکن است

در پوویدون است. پوویدون پلی مری است که به عنوان حامل و آزادکننده تدریجی یُد عمل می کند. یُد دارای اثر گسترده ضد میکروبی بوده و تا حدودی نیز روی ویروس ها موثر است. البته مدارک مثبتی دال بر تاثیر پوویدون آیوداین روی تبخال وجود ندارد. محلول ۱۰٪ پوویدون آیوداین دو بار در روز در درمان تبخال مصرف شده و باعث خشک شدن زخمها می شود. این محلول هم در کودکان و هم در بزرگسالان مصرف دارد.

احتیاط

پیشنهاد گردیده که ترکیبات حاوی ید در دوران بارداری و شیردهی با احتیاط مصرف شوند، زیرا امکان دارد که روی تیروئید جنین و نوزاد اثر بگذارد.

سایر درمان های تبخال

مواد ضد میکروب، بی حس کننده موضعی، ضد تحریک و قابض نیز در ترکیبات متعددی به عنوان درمان های تبخال وجود دارند. از آنجا که تبخال باعث ناراحتی بیمار شده و گاهی دردناک بوده ولی خودبخود بهبود می یابد، هدف اصلی درمان، باید کاهش ناراحتی بیمار تا خاتمه یافتن بیماری باشد. بنابراین ترکیبات مسکن و بی حس کننده موضعی مانند لیگنوکائین و فنل باعث کاهش درد حاصل از تبخال در بیمار می شوند. ترکیبات ضد تحریک مثل آمونیاک و منتول به ترتیب باعث گرم و خنک شدن محل ضایعه شده و در حقیقت موجب مخفی شدن احساس ناراحتی بیمار می گردند. ترکیبات قابض مانند سولفات روی و اسیدتانیک احتمالاً از طریق

متراکم تا ته نشین کردن پروتئین ها در ناحیه آسیب دیده باعث می شوند که بیماری سریعتر بهبود یابد، گرچه مدرکی دال بر این مسأله وجود ندارد. لوسيون ها و ژل های با پایه الکلی به دلیل خاصیت خشک کردن زخم، احتمالاً باعث تسریع در بهبودی بیماری می شوند. ترکیبات ضد میکروبی موجب جلوگیری از عفونت میکروبی ثانویه زخمها (که البته ندرتاً رخ می دهد) شده و

پیشنهاد شده که ترکیبات حاوی ید در دوران بارداری و شیردهی با احتیاط مصرف شوند، زیرا امکان دارد که روی تیروئید جنین و نوزاد اثر بگذارد.

حملات بیماری را به تاخیر می اندازند. اگرچه ترکیبات ذکر شده معمولاً بی ضرر هستند، ولی مصرف مداوم بی حس کننده های موضعی موجب بروز حساسیت می شود. کرمها معمولاً بایستی به تناوب و در صورت نیاز و ضرورت مصرف گردند. البته لوسيون ها و ژل ها نیز تابع قاعده فوق هستند، ولی در صورت استفاده از آنها نباید بیشتر از سه الی چهار بار در روز مصرف شوند.

زیر نویس:

Herpes simplex type 1 virus

منابع:

1. Nathan A. Treatment of oral problems. Pharmacut J. 1997; 258: 412 - 413.
2. Dollery C(Ed). Therapeutic drugs. First ed. vol 1. London: Churchill living stone; 1991: A21